

Digital dannelse

Dansk

Navn: _____

Klasse: _____

Indholdsfortegnelse

Pas på dig selv på nettet	2
Digitale fodspor	3 - 4
Sikker nethandel	5 - 6
Spam og phishing	7 - 9
Reklamer på nettet	10 - 11
Hvem er du på de sociale medier?	12 - 14
Digital mobning	15 - 16
Grooming	17 - 22
God opførsel på nettet	23 - 24
Sikker færden på nettet	25 - 26

Pas på dig selv på nettet

Internettet og de sociale medier er efterhånden en stor del af vores hverdag. Mange af os har mobilen ved hånden hele tiden, og vi bruger lang tid online. En del af vores sociale liv er rykket online, og der er også mange andre ting, som vi før gjorde fysisk, som nu foregår via nettet, fx shopping.

Når vi færdes på nettet, er der mange ting, vi skal være opmærksomme på. Selvom vi kan bruge medierne til meget, kan vi nemlig også risikere at blive snydt. At vi ikke kan se, hvem vi kommunikerer med, kan betyde, at nogle mennesker udgiver sig for at være nogle, de ikke er, eller taler grimmere, end de ville have gjort, hvis man stod ansigt til ansigt.

I dette hæfte skal du arbejde med forskellige emner og scenarier.

Digitale fodspor

De 'aftryk' eller 'mærker', vi efterlader os overalt på internettet, kalder vi for *digitale fodspor*. Nogle af dem står du selv for at lave, fx når du tagger dig selv eller andre på et billede. Det anses også som digitale fodspor, når du angiver personlige oplysninger om dig selv, fx alder, køn og e-mailadresse.

Nogle af de digitale fodspor bliver dog også sat, uden at du nødvendigvis opdager det. Hver gang du besøger en hjemmeside, placerer hjemmesiden en såkaldt cookie på din computer eller smartphone – så kan den nemlig genkende dig, når du kommer tilbage. Det er det, der sker, når en hjemmeside fx kan huske dit brugernavn, eller når en webshop husker, hvad du har lagt i indkøbskurven.

De digitale fodspor bruges bl.a. til at målrette reklamer til en målgruppe. Vi kender det allesammen: Vi har lige kigget på en ting, som vi overvejer at købe, og få sekunder efter svømmer vores sociale medier over med reklamer og tilbud på lige netop dette produkt.

Her er nogle andre nyttige begreber, når man taler om digitale fodspor:

Hvad er en IP-adresse?

En IP-adresse er et unikt nummer, som identificerer en computer eller anden enhed, og som bruges til at sende informationer og meddelelser frem til modtageren. Man kan stort set altid spore en IP-adresse, så selvom man udadtil virker anonym på nettet, kan politiet eller andre bemyndigede enheder altid spore IP-adressen tilbage til en bestemt enhed.

Hvad er browserhistorik?

Browserhistorikken gemmer en oversigt over alle de hjemmesider og undersider, du besøger. Man kan selv indstille, hvor meget der skal gemmes, og hvor længe informationerne skal gemmes.

Hvad er personfølsomme oplysninger?

Personfølsomme oplysninger er den type oplysninger, som vedrører dine private oplysninger og informationer, fx navn, adresse, telefonnummer og cpr-nummer. Når du benytter dig af sociale medier, bliver du bedt om at oplyse en række personfølsomme oplysninger for at kunne bruge tjenesten. Der findes dog en lov, som hedder databeskyttelsesforordningen, der sikrer, at tjenesterne ikke bruger dine data til noget, du ikke har godkendt.

Husk, at du selv styrer, hvad du deler på nettet. Men tænk også over, at de ting, du skriver, og de billeder, du lægger op på sociale medier eller blogs, ikke kun er synlige for dig og dine venner. Det øjeblik, du sender det ud på internettet, så har du sat et digitalt fodspor. Tænk dig derfor godt om, inden du offentliggør noget på nettet.

Hvad er digitale fodspor? Forklar det med dine egne ord, og kom med eksempler.

Lav en liste med tre fordele og tre ulemper ved digitale fodspor. Snak evt. med din sidekammerat.

Sikker nethandel

Shopper du sommetider på nettet? Det gør de fleste – det er nemlig ofte lettere, billigere og hurtigere. Men der er også nogle ting, som er vigtige at være opmærksom på, når man vælger at handle online via en såkaldt webshop.

I Danmark bruger vi e-mærket til at markere sikker nethandel. Har en netbutik e-mærket på sin hjemmeside, lever butikken op til gældende dansk lov og andre krav om forbrugerbeskyttelse. Mærket er dog før blevet kopieret af fupbutikker, så man skal alligevel tænke selv, inden man køber løs.

Køb via webshops

Her er et par ting, du kan tjekke, når du besøger en webshop:

1. Om du kan finde kontaktoplysninger som fx virksomhedens fysiske adresse, e-mail og telefonnummer.
2. Om hjemmesidens sprog ligner en dårlig maskinoversættelse.
3. Om de sælger dyre varer til alt for lave priser.
4. Andres erfaringer med webshoppen. Man kan tit finde anmeldelser, hvis man søger på webshoppens navn, men også her skal du være kritisk, da anmeldelserne kan være falske (især de gode anmeldelser).
5. Hvilket land du handler i – et tegn på, at du handler fra et andet land, kan fx være skæve priser.
6. Hvilke betalingsmuligheder du anvender – betal altid med betalingskort eller MobilePay gennem en sikker forbindelse.

Vær forsigtig, hvis noget virker lusket! Man kan sagtens handle fra butikker i andre lande, men vær også opmærksom på, at der kan komme told på, så varerne kan blive meget dyrere end forventet.

Køb fra private

Det er blevet meget udbredt at købe brugte varer af private sælgere. Det er også en rigtig god idé – det er nemlig langt mere bæredygtigt! Men også her bør man være forsigtig. En god idé er at handle via hjemmesider eller apps med både køber- og sælgerbeskyttelse, så man kan få sine penge tilbage, hvis varen fx går tabt med posten. Man skal dog stadig være opmærksom på, om priserne virker realistiske, og evt. spørge sælger, om han/hun har kvitteringen på varen, så man undgår at købe hæler- eller kopivarer. Dette gælder især dyrere varer som designerprodukter og elektronik.

På næste side får du to scenarier. Overvej, hvad du vil gøre i hvert af dem, og skriv dine overvejelser ned. Snak evt. med din sidekammerat om dem.

Scenarie 1:

Din ven har lige vist dig en ny skoletaske på en hjemmeside. Tasken er af et dyrt mærke, men den koster alligevel kun 251,87 kr. Selvom hjemmesiden er på dansk, står der nogle steder ting på kinesisk. Din ven vil gerne købe tasken med penge, som han selv har sparet sammen.

Hvad vil du råde din ven til?

Scenarie 2:

En person, du ikke kender, sælger sin iPhone på Facebook. Den koster halvdelen af, hvad en ny telefon ville koste. Personen bor langt væk og vil sende den. Sælger fortæller, at han stadig har original kvittering, men han kan ikke sende dig et billede af den lige nu. Sælger har fået mange henvendelser, så hvis du vil købe mobilen, skal du overføre alle pengene inden for en time – ellers sælger han den til en anden.

Hvad vil du gøre?

Spam og phishing

Når vi færdes på nettet, udsættes vi konstant for informationer, som vi skal tage stilling til. Sommetider får vi beskeder, mails eller andet, hvor vi tydeligt kan se, at der er noget lusket på spil, fx tilbud om at få penge for til gengæld at svare på et enkelt spørgsmål. Nogle gange kan man gennemskue, at der er tale om snyd, men det kan være svært.

Hvad er spam?

Spam sendes ofte via e-mail eller i grupper, hvor afsenderen kan nå ud til mange personer på én gang. Formålet er at lokke modtageren til at købe produkter, besøge en bestemt hjemmeside, deltage i en konkurrence el.lign. Afsenderen forsøger tit at skjule sin identitet. Det er ulovligt at udsende spammails i Danmark, men hvis afsenderen kommer fra udlandet, kan det være svært at stoppe personen. De fleste mailsystemer er i dag intelligente nok til at genkende spam og slette det for dig, men nogle gange kan der alligevel slippe noget igennem filteret. Det bedste råd er at slette mailen uden at åbne den.

Hvad er phishing?

Phishing kan være lidt sværere at gennemskue, da bagmændene med tiden har udviklet snedige metoder for at lokke folk i fælden. Ordet *phishing* stammer fra engelsk, og det betyder fiskeri – og det er lige præcis det, bagmændene gør: De forsøger at fiske dine personlige oplysninger ud af dig, så de kan få fat i dine penge. Phishing sker både over mail, sociale medier og sms'er.

Der findes overordnet tre metoder. I den første forsøger de med lokkemidler og store præmier at få dig til at opgive oplysninger, fx hvis man skal oplyse sine dankortoplysninger for at deltage i en konkurrence. Den anden metode går ud på, at de efterligner autoriteter, som fx din bank, og på den måde forsøger at få dig til at give dine oplysninger. Denne type fishing kan være svær at genkende, da du tror, du kender afsenderen.

I den sidste metode udgiver afsenderen sig for at være en, man kender. Det kan fx være et familiemedlem, der skriver en sms og beder om penge til en ny telefon. Der findes en række ting, man kan kigge på for at finde ud af, om beskeden nu også er reel nok:

- **Kig på afsenderen:** Stemmer navn og mailadresse overens? Er der noget lusket ved mailadressen?
- **Kig på sproget:** Mange spammere/phishere bruger oversættelsesmaskiner som Google Translate, hvilket betyder, at sproget er dårligt eller underligt dansk.
- **Kig på indholdet:** Skal du have en masse penge tilbage for noget, som du ikke kan huske, at du har købt? Er din ukendte rige onkel død? Hvis det lyder for godt til at være sandt, så er det det nok også.

Hvis den sidste metode er brugt, er det vigtigt altid at ringe til familiemedlemmet på deres normale nummer og høre, om det er rigtigt, at de har sendt beskeden. Man kan også altid ringe til fx SKAT eller banken og spørge, om de har sendt e-mailen.

Tag et godt kig på billedet herunder, og snak derefter om disse spørgsmål med din sidekammerat.

Hvem er afsenderen?

Hvordan er sproget?

Hvordan er indholdet?

Er beskeden ægte eller phishing?

Tag et godt kig på billedet herunder, og snak derefter om disse spørgsmål med din sidekammerat.

Hvem er afsenderen?

Hvordan er sproget?

Hvordan er indholdet?

Er beskeden ægte eller phishing?

Fra: besked@advisering.e-boks.dk
Dato: 1. oktober 2015 9:57
Til: [redacted]
Emne: Du har fået ny post

eBoks.dk

Du har fået ny digital post

Hej [redacted]

Der er kommet ny post til dig fra:

Arbejdernes Landsbank

Log på e-Boks for at læse din post

Det er vigtigt, at du læser din post, da der kan være dokumenter, du skal reagere på inden for en tidsfrist.

Du kan også se din post på din mobil. Hent gratis app på adressen m.e-boks.dk/app eller søg på "e-Boks" i App Store, Google Play eller Windows Phone Store.

Med venlig hilsen
e-Boks A/S

Tag et godt kig på billedet herunder, og snak derefter om disse spørgsmål med din sidekammerat.

Fra: skat@skatdanmarkvyltbites.cn

Dato: 29. september 2014 12:51

Til: [REDACTED]

Emne: SKAT tilbagebetaling

Meddelelse om tilbagebetaling

Kære skatteyder,

Jeg sender denne e-mail for at annoncere: Efter den sidste årlige beregning af din finanspolitiske aktivitet, vi har fastslået, at du er berettiget til at modtage en tilbagebetaling af skat af:

DKK1,134.56

At modtage din refusion, kan du udfylde og indsende den afgiftsgodtgørelse form.

[Klik her](#) for at få adgang til din refundere

Hvem er afsenderen?

Hvordan er sproget?

Hvordan er indholdet?

Er beskeden ægte eller phishing?

Reklamer på nettet

Internettet rummer et hav af informationer. Men skal man tro på alt det, man læser? Det kan være svært at sortere i, hvilke hjemmesider og afsendere der er troværdige, og derfor bør man altid tage sine forholdsregler.

Reklamer

En ting er de informationer, vi selv opsøger. Noget andet er de informationer, der finder os, fx via annoncer og pop op-reklamer. Denne type reklamer finder dig ofte ved hjælp af dine digitale fodspor, men det betyder ikke, at du skal tro på alt, hvad der står. Der reklameres fx for slanke- og træningsprodukter, som giver utrolige resultater – hvis man altså vælger at tro på de fine før- og efterbilleder. Der findes også flere eksempler på kendte mennesker, der er blevet misbrugt som reklamernes frontfigur – men uden, at firmaet har fået tilladelse til at bruge dem i reklamen.

Skjult og sponsoreret reklame

Det er heller ikke alle reklamer, som vi faktisk ved er reklamer. Rigtig mange reklamer er skjulte reklamer. Det, der ligner almindelige hverdagsbilleder og -opdateringer, kan let indeholde et eller flere elementer, som du ikke opfatter som reklame.

Mange unge følger deres idoler eller forskellige influencere på sociale medier. For virksomhederne er der en stor gevinst ved, hvis instagrammere med mange følgere kan tale positivt om deres produkter og derved få folk til at købe dem. Derfor er der opstået en stor industri omkring influencermarketing, hvor virksomheder enten uddeler gratis produkter til gengæld for en positiv anmeldelse af produktet, eller hvor virksomhederne betaler mange penge for betalt indhold på platformene.

Der er stramme regler for reklame på sociale medier, så det skal fremgå, hvis indhold er sponsoreret. Men sommetider kan det alligevel være svært at navigere i, hvad der er reklame, og hvad der ikke er, når det sponsorerede indhold lægges ud mellem helt almindelige hverdagsbilleder. Vær derfor altid opmærksom og tag kritisk stilling til, hvad du ser.

Følger du selv nogle på sociale medier, som laver sponsoreret indhold? Får du noget ud af indholdet, og i så fald hvad?

Har du købt noget, som nogle på sociale medier havde reklameret for? Tror du, at du havde købt det, hvis du ikke havde set influencere reklamere for det?

Hvad synes du om sponsoreret indhold på de sociale medier? Er det anderledes end "almindelige" reklamer? Forklar dit svar.

Hvem er du på de sociale medier?

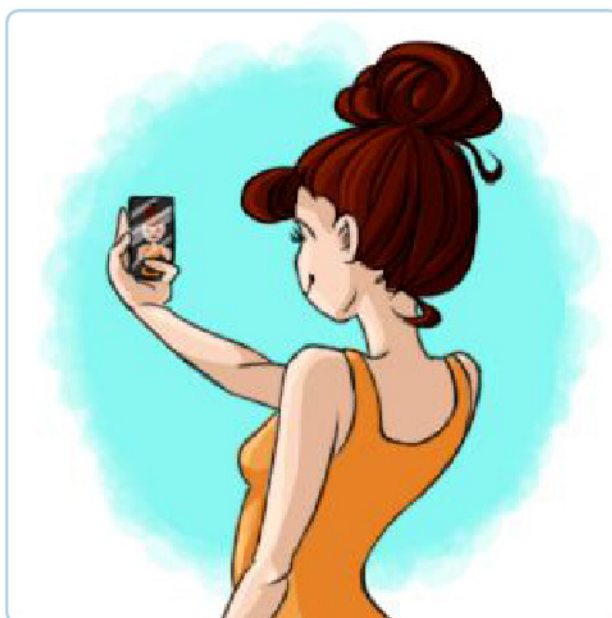
De sociale medier er efterhånden blevet en fast del af unges sociale liv. Men tænker du over, hvordan du selv fremstår på sociale medier?

Selviscenesættelse er blevet et af nøgleordene blandt samfundsforskere, der arbejder med emner som digital identitet og sociale medier. For hvor flydende er grænsen mellem den person, du er i virkeligheden, og den måde, du fremviser dig selv på de sociale medier?

Man er langt hen ad vejen selv herre over, hvordan man fremstår på de sociale medier, fx gennem valg af profilbillede, de statusopdateringer og billeder, man lægger op, og de links, man vælger at dele.

Mange brugere har en tendens til kun at skrive om og dele positive ting, og det kan give andre unge et forkert billede af deres eget liv. Derfor føler flere også, at deres eget liv ikke er lige så godt som andres, da de ikke kan undgå at sammenligne sig selv med det billede af det perfekte liv, som de ser på de sociale medier. Det kan både være fra folk, de kender, eller fra kendisser og influencere, som de følger online. Men virkeligheden er langt fra det, du ser på de sociale medier. Husk, at folk selv vælger, hvad de deler med andre. Det er langt fra sikkert, at det liv, de viser frem online, er så fantastisk, som de får det til at se ud. Og selv, hvis de af og til deler noget svært eller sårbart, så er det vigtigt at huske, at de stadig ikke deler *alt* det svære. Det kan føre til misundelse og endda depression, hvis man føler, at man som den eneste ikke kan leve op til den høje standard, der er blandt ens sociale og digitale omgangskreds.

Alt dette skulle gerne sætte nogle tanker i gang hos dig selv, så du for fremtiden både kan tænke over, hvordan du selv fremstår på de sociale medier, og så du kan lære at være mere kritisk over for det indhold, som andre lægger op.

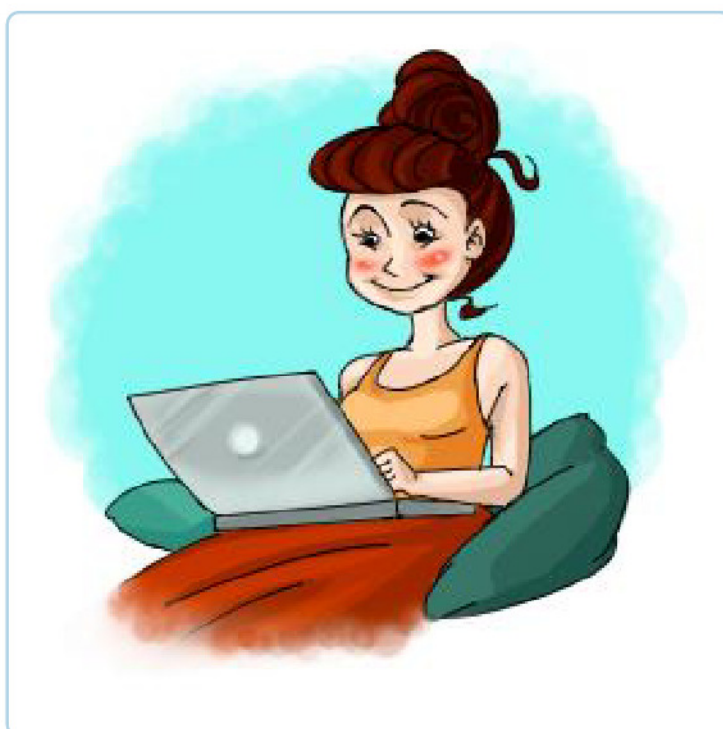
Hvad betyder selviscenesættelse? Forklar det med dine egne ord.

Diskutér med din sidekammerat: Er der lighedstegn mellem den person, man er på de sociale medier, og den person, man er i virkeligheden?

Diskutér med din sidekammerat: Hvilke konsekvenser kan det have, at man kun viser alt det gode frem på de sociale medier? Er det noget, I selv har oplevet?

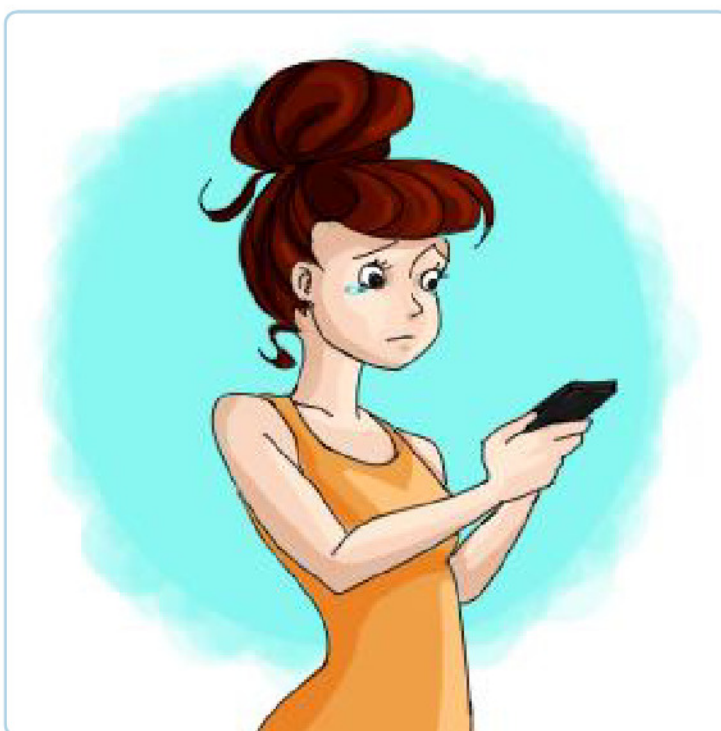
Digital mobning

Mobning er ikke kun noget, der sker i den virkelige verden. Med de digitale mediers indtræden i vores dagligdag er meget af den personlige mobning flyttet til digitale platforme som fx sms-beskeder og sociale medier.

Det skyldes, at det er lettere at være grov over for andre, når man ikke står ansigt til ansigt med dem, og at det er sværere for andre at opdage mobningen og gribe ind. Men for ofre af digital mobning er skaden lige så stor som mobning i virkeligheden. Derfor skal man huske, at mobning altid er forkert og uacceptabelt, og det må aldrig overses eller ignoreres – heller ikke online!

Her får du et par råd, som du kan bruge, hvis du oplever mobning eller chikane online:

- Svar ikke på beskeder, der kun handler om at provokere eller chikanere dig. Det er det, mobberne er ude på, og det vil bare opmuntre dem til at fortsætte.
- Gem beskeden eller tag et screenshot. Det er godt at have bevis for mobningen eller chikanen, når du skal have hjælp.
- Blokér afsenderen. De fleste hjemmesider har en funktion, hvor man kan blokere andre personer. Det betyder, at personen ikke kan sende dig beskeder, se, hvad du slår op, eller tilføje dig som ven.
- Tal med en person, du har tillid til, fx dine forældre, din lærer eller en ven.

[illegible]

Grooming

Måske har du hørt om sager, hvor unge er blevet groft udnyttet på nettet? I disse sager er det ofte voksne mennesker, der står bag, og de ved lige, hvilke knapper de skal trykke på for at lokke de unge mennesker ind i deres spind. Men hvordan bliver de unge fanget, så dette kan lade sig gøre?

Der findes overordnet set to metoder, når en krænker forsøger at finde et offer online. Den første er den direkte metode, hvor personen, som du skriver med, klart og tydeligt skriver, hvad de vil, stiller åbenlyst seksuelle spørgsmål eller på anden måde opfører sig grænseoverskridende. Denne type krænker er let at sortere fra.

Den anden metode er mere indirekte. Her vil krænkeren ofte bruge søde ord og manipulation til at lokke sit offer i fælden. Det er efterhånden så alment kendt i både Danmark og udlandet, at fænomenet også har fået et navn. Det kaldes **grooming** og betyder oplæring – men uden, at man opdager, hvad der foregår. Det kan helt kort forklares som det, at en voksen tager kontakt til en mindreårig eller ung over nettet og skaber et forhold til vedkommende med det formål senere at udnytte vedkommende. Hele processen kan strække sig over flere måneder og endda år. Groomerne kender loven, og de kan derfor også let sno sig udenom. Det foregår ofte efter samme 'opskrift'. Så hvis du er opmærksom på disse punkter, kan du måske spotte en krænker, før det går for vidt:

1. Du bliver udvalgt på baggrund af din profil, dvs. dine billeder og alle de informationer, du har delt.
2. Krænkeren viser stor interesse for dig og din hverdag. Krænkeren vil ofte holde fokus på dig og kun give få oplysninger om sig selv – men nok til, at du ikke fatter mistanke.
3. Krænkeren opbygger noget, der virker som et venskab, og skaber en fornemmelse af, at I har samme interesser og holdninger – hvilket kan give dig en falsk tryghedsfølelse.
4. Krænkeren begynder evt. at give gaver, enten fysiske eller online. Det kan give dig en følelse af, at du skylder dem noget, og den følelse kan de udnytte senere.
5. Når I har noget, der minder om et intimt/ægte venskab, kan der begynde at komme uskyldige spørgsmål om sex. Det er især let, hvis du tror, at du taler med en jævnaldrende, der har samme spørgsmål.
6. Spørgsmålenes karakter udvikler sig med tiden til at blive mere grænseoverskridende, og måske vil krænkeren mødes i virkeligheden.
7. Sidste led er, at krænkeren begynder at stille krav, fx om afklædte billeder el. lign., og krænkeren kan begynde at virke truende i sin adfærd. De truer måske også med at uploade billeder af dig, som du ikke vil vise til andre, eller at fortælle dine dybeste hemmeligheder videre.

Hvis du oplever eller har oplevet noget lignende, så husk, at det altid er en god idé at tale om det med dine forældre eller en anden voksen. Det kan aldrig være din skyld, hvis du føler, at andre udsætter dig for noget ubehageligt online!

Selvom der lurder mange farer på internettet, så betyder det ikke, at man skal holde sig helt væk. Så længe du er vagtsom og bruger din sunde fornuft, når du taler med folk, som du ikke kender i virkeligheden, skal det nok gå. Det er helt OK at have onlinevenner, som man måske deler interesser med, og det kan i nogle tilfælde være lærerigt, hvis I fx kommunikerer på engelsk. Man kan også finde influencere og andre offentlige personer, der taler om vigtige emner som psykiske sygdomme eller andre oplevelser, som man måske kan spejle sig i, så man på den måde føler sig mindre alene i sine egne oplevelser.

Men husk igen, at det er let at lyve på internettet. Derfor bør du ikke dele personlige oplysninger eller billeder. Hvis du alligevel aftaler at mødes med nogle, så tag aldrig alene afsted og mød dem altid et offentligt sted de første par gange.

Nu skal du læse en historie om drengen Lasse på 15 år. Undervejs i historien skal du tage stilling til en række spørgsmål. Arbejd gerne sammen to og to eller i små grupper, så I kan diskutere hændelserne undervejs.

Del 1

Hver dag når Lasse kommer hjem fra skole, tænder han for sin computer. Han bruger meget tid på at spille et spil på internettet. Man spiller mod andre mennesker, man ikke kender. Lasse synes, det er en sjov tanke, at man kan sidde flere hundrede kilometer fra hinanden og spille sammen på computeren. Man kan endda skrive til hinanden via en chatfunktion, som spillet har. Det gør Lasse nu ikke så tit. Han er der bare for at spille, ikke for at møde nye mennesker.

En dag er der alligevel en anden spiller, der fanger hans interesse. Hun skriver til ham på chatten, og på det lille billede, hun har af sig selv, ser hun rigtig flot ud, synes han. Hun må være på hans alder, måske et par år ældre. Hun er lyshåret og har et sødt smil. Hun spørger, hvad han laver, og hurtigt er samtalen i gang. De fortæller hinanden lidt om sig selv. Hun skriver, at hun hedder Ida, er 17 år og går i 2. g på gymnasiet. Hun spørger også ind til alt muligt om Lasse.

Inden Lasse får set sig om, har de skrevet sammen i flere timer. Han er overrasket over, at han faktisk synes, hun er spændende. Han har jo ikke engang mødt hende! Normalt er han heller ikke særligt interesseret i piger. Dem i hans klasse siger ham ikke så meget. Men Ida virker helt anderledes. Måske er det, fordi hun er et par år ældre. Hun virker mere moden.

Da Lasses mor råber, at der er aftensmad, bliver han helt ærgerlig ved tanken om, at de ikke skal snakke sammen igen. Så da Ida spørger efter hans mobilnummer, tøver han ikke med at give det. Allerede dagen efter sender hun ham en sms. I perioden efter skriver de sammen nærmest hele tiden. Lasse har sjældent følt sig så meget på bølgelængde med en pige. De snakker om alt og ingenting - om tv-serier, om skolen, ja, endda om fodbold.

Hvordan oplever Lasse mødet med Ida? Er det en positiv eller negativ oplevelse? Er det normalt at møde nye venner online på denne måde?

Del 2

En dag begynder de også at snakke om sex. Ida spørger, om Lasse er jomfru. Han er jo lige det yngre end hende, som hun siger. Lasse fortæller, at det er han. "Har du ikke lyst til at prøve det?" spørger Ida. Det har han selvfølgelig. De skriver lidt frem og tilbage, og Ida fortæller om alt det, hun har prøvet. Lasse er nysgerrig og synes, at det hele er meget spændende.

I perioden efter begynder de at skrive mere detaljeret om sex. Lasse ligger tit om aftenen og tænker på, hvordan det ville være at gå i seng med en som Ida, der havde prøvet det mange gange før. En dag spørger hun, om han ikke vil sende et billede af sig selv uden tøj på. Det kilder lidt i maven. Tænk, hvis han også får et billede retur af hende! "Kun, hvis jeg også får et af dig," svarer han. Nærmest med det samme modtager han en besked. Det er et billede af Ida helt uden tøj på. Han tager et af sig selv og sender retur. "Flere! ;)," skriver hun. Han tøver et øjeblik. Han har jo hørt om de sager, hvor folks private billeder er blevet offentliggjort. Men nu, hvor han også har et af hende, føler han ikke, at der er noget at være nervøs for. Han sender en række billeder mere.

Hvordan oplever Lasse samtalerne med Ida? Er det en positiv eller negativ oplevelse?

Er det normalt, at unge skriver sammen om emner som kærester og sex?

Del 3

Ugen efter prikker en af Lasses venner, Emil, til ham i pausen på skolen. "Du skal lige se noget," siger han med et smørret smil og tager sin mobiltelefon op af lommen. Han finder et billede frem og viser det til Lasse. Det er en pige uden tøj på. Lasse flår telefonen ud af Emils hånd for at se det ordentligt. Det er Ida! "Hvor har du det fra?" spørger han. Emil fortæller, at det er en pige, han har mødt på nettet. Hun hedder Maja, er 16 år og går på efterskole. De sender frække beskeder og billeder til hinanden, fortæller han med et lille smil. Lasse viser ham det identiske billede på sin telefon og fortæller ham om Ida. Hvis hun da hedder det.

Om aftenen skriver hun igen til Lasse og spørger efter flere billeder. Lasse afviser uden at afsløre, at han ved, at hun måske slet ikke hedder Ida, og at hun skriver til flere drenge på én gang. Hun bliver irriteret og presser på, men Lasse står fast. Til sidst truer hun med at offentliggøre de billeder, han har sendt til hende. Lasse får en klump i maven og ringer til Emil. Ingen af dem kan udholde tanken om, at de private billeder skal se dagens lys. De beslutter sig for at fortælle deres forældre om det.

Forældrene er glade for, at de har fortalt det. Lasses mor siger, at hun er bange for, at pigen hverken hedder Ida eller Maja. Hun har hørt historier om både voksne mænd og kvinder, der prøver at lokke unge mennesker i en fælde på den måde. Lasse siger, at det havde han da også tænkt på, men hun sendte jo også billeder af sig selv. "Det kan være billeder af en hvilken som helst ung pige, han eller hun har fundet på nettet," svarer hans mor. Lasse føler sig dum, fordi han slet ikke har tænkt på det. Det er en kæmpe lettelse, at de har fortalt nogen om det, så der kan blive taget hånd om sagen.

Hvordan ser Lasse på Ida i den sidste del af historien? Er det en positiv eller negativ oplevelse?

Er det normalt, at unge på denne måde udveksler billeder af sig selv?

Selvom historien om Lasse er fiktiv, så findes der mange lignende historier fra det virkelige liv. Det betyder dog ikke, at det altid er en dårlig idé at møde nye mennesker online. Så længe du tænker dig om og er forsigtig, når du taler med folk, som du ikke kender i virkeligheden, skal det nok gå.

Hvordan passer historien om Lasse ind i det, du har lært om grooming? Tænk på de syv faser (s. 17).

Er der nogen signaler tidligt i historien, som kunne indikere, at noget var galt? Kunne Lasse have handlet anderledes?

God opførsel på nettet

På denne og næste side vil du blive præsenteret for tre situationer, hvor du skal overveje, hvad man skal være opmærksom på, og hvad du ville gøre, hvis du stod i samme situation. Du må gerne snakke med din sidekammerat eller en lille gruppe, før du svarer.

Situation 1: Private billeder

Line og Maria er bedste veninder. En dag tager de en masse billeder med Lines telefon, hvor de leger modeller. De aftaler, at ingen andre må se billederne. Da Line kigger på billederne senere, synes hun, at hun er rigtig pæn på det ene billede, og hun vil gerne bruge det som profilbillede. Maria står lige ved siden af på billedet, så hun kan ikke klippes ud af billedet. Selvom Maria ser dum ud på billedet, tror Line ikke, at hun har noget imod at komme med på profilbilledet.

Hvad skal Line gøre nu?

Hvad skal man være særligt opmærksom på i situationer som denne?

Situation 2: Identitet på nettet

I frikvarteret sidder nogle af drengene ved computeren. De beslutter sig for at lave en falsk facebookprofil, som de vil bruge til at snyde nogle af pigerne fra klassen. De kalder deres profil for Mikkel og finder et tilfældigt billede på internettet, som de bruger som profilbillede. De begynder at ansøge pigerne som venner og chatter med dem – men pigerne ved stadig ikke, at profilen er falsk. Mads syntes, at det var meget sjovt i starten, men efter et par dage tænker han, at de nu er gået over stregen, og at det skal stoppe. De andre drenge vil ikke lytte.

Hvad skal Mads gøre nu?

Hvad skal man være særligt opmærksom på i situationer som denne?

Situation 3: Personlige oplysninger

Sara på 14 år har en masse venner på de sociale medier. Mange af dem kender hun i virkeligheden, men nogle af dem har hun også fundet online. En af dem hedder Oliver. Han er tre år ældre og bor i den anden ende af landet. De blev venner på Facebook efter at have snakket sammen i en debattråd om en film, som de begge elsker. Efter et par dage spurgte Oliver, om han ikke måtte få Saras mobilnummer. Han vil også gerne vide, hvor præcist hun bor, så de måske kan finde ud af at mødes en dag.

Hvad skal Sara gøre nu?

Hvad skal man være særligt opmærksom på i situationer som denne?

Sikker færden på nettet

Internettet og sociale medier er efterhånden blevet en fast del af hverdagen for de fleste. Vi har det hele tiden lige ved hånden. Derfor er det vigtigere end nogensinde, at vi kan finde ud af at navigere i, hvad der er rigtigt og forkert. Her får du 6 gode råd til sikker færden på nettet og på de sociale medier.

1. Vis respekt for andre på internettet.

Din opførsel på nettet skal gerne afspejle din opførsel i virkeligheden. Husk også, at mobning på internettet er mindst lige så slemt som alle andre former for mobning.

2. Del ikke personlige oplysninger eller private billeder.

Tænk dig godt og grundigt om, inden du deler personlige oplysninger eller billeder af dig selv og andre på nettet. Når de først er lagt ud på nettet, så forsvinder de ikke bare ved, at du sletter dem. Det er næsten umuligt at fjerne dem 100 % fra internettet igen.

3. Lav et kodeord, som er svært for andre at gætte.

Brug aldrig det samme kodeord til flere hjemmesider, da det nedsætter sikkerheden. Husk også, at dine kodeord er private, og at de derfor ikke bør deles med nogen.

4. Tro ikke på alt, hvad du ser eller læser på nettet.

Det er utrolig let at gemme sig bag en skærm, så det er vigtigt, at du er kritisk over for de ting, du ser eller læser på nettet. Det gælder både de personer, du møder rundt omkring på nettet og sociale medier, og de nyheder, der ofte bliver delt på sociale medier. Det er også blevet utrolig nemt at redigere og manipulere billeder og videoer, så det er ikke kun tekst, du skal være kritisk over for.

5. Vær vagtsom, når du taler med folk, som du ikke kender i virkeligheden.

Det er helt OK at have venner online, som man måske deler interesser med, og det kan i nogle tilfælde også være lærerigt, hvis I fx kommunikerer på engelsk. Men husk igen, at det er let at lyve på internettet. Derfor bør du ikke dele nogen personlige oplysninger eller billeder. Hvis I alligevel aftaler at mødes, så tag aldrig alene afsted, og mød dem altid et offentligt sted de første par gange.

6. Hvis du føler, at dine grænser bliver overtrådt, så afbryd kontakten.

Det kan også være en god idé at tale med dine forældre eller en anden voksen omkring det. Det kan aldrig være din skyld, hvis du føler, at andre udsætter dig for noget ubehageligt online.

Lav mindst tre tilføjelser til listen af gode råd.
